

§89

Dnr BSN 2020-580

Besvarande av remiss gällande En mer likvärdig skola - minskad skolsegregation och förbättrad resurstilldelning

Beslut

Barn- och skolnämndens arbetsutskott antar på delegation från barn- och skolnämnden, barn- och utbildningskontorets yttrande daterat den 13 november 2020 som sitt eget, och överlämnar det till utbildningsdepartementet

Sammanfattning av ärendet

Regeringen beslutade den 19 juli 2018 att uppdra åt en särskild utredare att analysera och föreslå åtgärder för att minska skolsegregationen och förbättra resurstilldelningen till förskoleklass och grundskola i syfte att öka likvärdigheten inom berörda skolformer.

Betänkandet "En mer likvärdig skola – minskad skolsegregation och förbättrad resurstilldelning (SOU 2020:28) har remitterats till Norrtälje kommun som därmed bjudits in att lämna synpunkter på förslagen eller materialet i betänkandet.

Den 12 oktober 2020 beslutade barn- och skolnämnden att delegera yttrandet till arbetsutskottet för att möjliggöra att svaret inkommer till utbildningsdepartementet inom utsatt tid.

Barn- och utbildningskontoret instämmer i flertalet av förslagen som presenteras i remissen samt har tilltro till att dessa förslag kan vara en väg motverka segregation och bidra till att skapa en likvärdig skola.

Beslutsunderlag

Tjänsteutlåtande besvarande av remiss En mer likvärdig skola SOU 2020.28, 2020-11-13

Beslutet ska skickas till

Utbildningsdepartementet
Registrator

POSTADRESS

Box 803, 761 28 Norrtälje
Barn- och utbildningskontoret

BESÖKSADRESS

Estunavägen 14

KONTAKT

0176-710 00
kontaktcenter@norrtaelje.se
www.norrtaelje.se

Barn- och skolnämnden i Norrtälje kommuns yttrande av remiss – SOU 2020:28 En mer likvärdig skola – minskad skolsegregation och förbättrad resurstilldelning

Föreliggande betänkande (SOU 2020:28) innehåller flera förslag som innebär omfattande förändringar i skollagen i syfte att åstadkomma minskad segregation och förbättrad resurstilldelning inom förskoleklass och grundskola. Sammanfattande förslag i betänkandet är:

- Staten behöver ta ett större ansvar för ökad likvärdighet. Staten bör använda finansiella styrmedel i syfte att minska de skillnader mellan kommuner och huvudmän som kvarstår då hänsyn tagits till skillnader i förutsättningar och uppdrag, samt för att säkra en socioekonomisk kompensation.
- Ett flertal riktade statsbidrag ska slås samman till ett sektorsbidrag. Det påbörjade arbetet att förändra de riktade statsbidragen till skolväsendet ska fortsätta. Majoriteten av stimulansbidragen till skolväsendet ska läggas samman till ett sektorsbidrag för att stödja skolverksamheten och stimulera skolutveckling utifrån lokala behov och prioriteringar med målet att öka likvärdigheten och kvaliteten i undervisningen. Bidraget ska vara socioekonomiskt viktat och beräknas för tre år. För att erhålla statsbidrag ska huvudmannen utifrån analyser av den egna verksamhetens utvecklingsbehov sammanställa en treårig handlingsplan för att stärka likvärdighet och undervisningskvalitet. Resultatet av handlingsplanen ska följas upp och redovisas, och Skolverkets regionala organisation ska följa och stödja huvudmannens arbete. Utöver existerande statsbidrag föreslås staten skjuta till ytterligare 3 miljarder årligen till det nya sektorsbidraget.
- Beräkningen av grundbeloppet för enskilda huvudmän ska förändras. Elevens hemkommun ska göra ett avdrag för de merkostnader som hemkommunen har till följd av sitt ansvar att dels erbjuda alla barn i kommunen en plats i en skola nära hemmet, dels ha beredskap att ta emot nya elever. Beräkningen av avdraget ska redovisas och motiveras.
- Skolpengen ska i vissa fall följa med eleven med viss fördröjning. För att ta hänsyn till skolors behov av stabila förutsättningar föreslår utredningen att bidrag till enskilda huvudmän ska justeras med två månaders fördröjning när en elev byter huvudman under läsåret.
- Hanteringen av tilläggsbelopp behöver följas upp. Dagens bestämmelser och ordning för beslut om tilläggsbelopp för elever i fristående skolor som har ett omfattande behov av särskilt stöd behöver utredas vidare.
- Frågan om ett större statligt sektorsbidrag behöver utredas vidare. Utredningen bedömer att staten på sikt bör ta ett större ansvar för finansieringen av förskoleklassen, grundskolan och grundsärskolan och eventuellt också andra skolformer. Detta bör ske genom att ett större statligt sektorsbidrag införs för att finansiera undervisningen som bedrivs i skolformerna samt eventuellt också

POSTADRESS

Box 803, 761 28 Norrtälje
Barn- och utbildningskontoret

BESÖKSADRESS

Estunavägen 14

KONTAKT

0176-710 00
kontaktcenter@norrtaelje.se
www.norrtaelje.se

andra kostnadsposter. Sektorsbidraget bör beräknas per huvudman och vara socioekonomiskt viktat.

Barn- och skolnämnden i Norrtälje kommuns analys och slutsatser

Nedan följer en redogörelse för Barn- och skolnämnden i Norrtälje kommuns synpunkter och kommentarer på utredningens förslag

Kap 4 Likvärdighet och skolsegregation

4.6.1 Aktivt verka för en allsidig social sammansättning

Barn- och skolnämnden i Norrtälje kommuns yttrande/synpunkter:

Barn- och skolnämnden i Norrtälje kommun har inget att invända mot förslaget som ett sätt att försöka komma tillrätta med segregationen. Det finns dock stora risker att förslaget, i en geografiskt stor kommun, med många mindre skolenheter kommer att vara verkningslöst.

I små skolor med få elever, eller en-parallella skolor, kommer rektor inte att kunna utnyttja förslagets möjligheter för att öka den allsidiga sammansättningen bland eleverna. Elevunderlaget är helt enkelt för litet och närheten till en annan skola inom samma huvudmannansvar saknas i förekommande fall. Den allsidiga sammansättningen blir svår att få till stånd både inom och mellan skolor. Förslaget är mer anpassat, och kan eventuellt få avsedd effekt, i tät bebyggelse där det finns många stora skolor som ligger förhållandevis nära varandra. I de fallen har både huvudman och rektor stora möjligheter att ansvara för att grupperna har en allsidig sammansättning.

Det kommer att medföra betydande ökande kostnader i glesbygdskommuner som Norrtälje kommun om elever ska placeras utanför närområdet för att på så sätt minska segregationen. Det fria aktiva skolvalet utmanas också i de fallen.

Norrtälje kommun ser också att det kan uppkomma etiska dilemman utifrån diskrimineringslagen då risk finns att elever väljs- eller väljs bort på grund av kön eller etnisk tillhörighet.

Kap 5 Gemensamt skolval

5.7.1 Ansökan om skolplacering

Barn- och skolnämnden i Norrtälje kommuns yttrande/synpunkter:

Barn- och skolnämnden i Norrtälje kommun har inget att invända mot utredningens förslag.

Norrtälje kommun tillämpar redan i dag skolval för elever i förskoleklass och årskurs 7, och alla vårdnadshavare uppmanas att göra ett aktivt skolval.

Barn- och skolnämnden i Norrtälje kommun instämmer i utredningens slutsats att det trots skolval kommer att finnas vårdnadshavare som inte gör ett aktivt val, och att dessa barn inte ska få sämre förutsättningar genom att placeras vid de skolor som andra vårdnadshavare valt bort. Barn- och utbildningskontoret instämmer i utredningens förslag att dessa elever måste garanteras en skolplacering i en skola i rimlig närhet till hemmet.

5.7.2 Ett gemensamt skolvalssystem

Barn- och skolnämnden i Norrtälje kommuns yttrande/synpunkter:

Barn- och skolnämnden i Norrtälje kommun har inget att invända mot förslaget i denna del.

Barn- och skolnämnden i Norrtälje kommun instämmer i utredningens slutsats att nuvarande system där skolvalet sker parallellt hos de olika huvudmännen leder till ökad administration för såväl kommunen som för enskilda huvudmän. Det leder också till sämre transparens och förutsägbarhet för vårdnadshavarna. Resultatet blir att administrationen runt skolvalet pågår lång tid efter den ordinarie skolvalsperioden med många omval och en ökad mängd överklaganden.

Barn- och skolnämnden i Norrtälje kommun instämmer också i slutsatsen att om ambitionen är att minska segregationen så är ett gemensamt skolvalssystem en nödvändig åtgärd. Huruvida skolvalssystemet ska ske på nationell, regional eller lokal nivå har sannolikt mindre betydelse så länge systemet som används är detsamma för alla skolhuvudmän. Fördelarna med en nationell eller regional antagning är sannolikt större i regioner där en större andel elever reser över kommungränsen.

En fördel med ett nationellt skolvalssystem är att staten då tar ansvar för utveckling och drift av ett funktionellt administrativt system, vilket leder till minskad administration och lägre kostnader för skolhuvudmännen. I förlängningen skulle ett utvecklat sådant system också kunna användas för att underlätta kommunernas skolpliktsbevakning, och även kunna användas för bevakning och hantering av interkommunala ersättningar och bidragstransaktioner mellan hemkommun och fristående skolhuvudmän liknande den regionala ungdoms- och elevdatabasen som används inom den gemensamma gymnasieregionen i Stockholms län.

5.7.3 Skolverket ska ansvara för skolvalssystemet

Barn- och skolnämnden i Norrtälje kommuns yttrande/synpunkter:

Barn- och skolnämnden i Norrtälje kommun har inget att invända mot förslaget.

5.7.4 Uppgift om dimensionering och urvalsgrunder

Barn- och skolnämnden i Norrtälje kommuns yttrande/synpunkter:

Barn- och skolnämnden i Norrtälje kommun har principiellt inget att invända mot förslaget, men befarar att förslaget åtminstone i ett inledningsskede kan leda till omfattande administrativa insatser under antagningens gång för att säkerställa en ändamålsenlig

POSTADRESS

Box 803, 761 28 Norrtälje
Barn- och utbildningskontoret

BESÖKSADRESS

Estunavägen 14

KONTAKT

0176-710 00
kontaktcenter@norrtaelje.se
www.norrtaelje.se

dimensionering för såväl enskilda skolhuvudmän som för kommunen. Det ställer höga krav på kommunerna att ha en såväl kort- som långsiktig planering och dimensionering av skolorganisationen, och god kontroll på befolkningsprognoser och elevströmmar.

Barn- och skolnämnden i Norrtälje kommun instämmer i utredningens förslag att det krävs en kommunikation med huvudmännen om preliminära utfall innan vårdnadshavarna får information om slutlig placering. Det måste finnas möjlighet för huvudmännen att justera kapaciteten efter det preliminära utfallet i syfte att få en så effektiv och ändamålsenlig organisation som möjligt.

Kommunen behöver redan i dag fatta beslut om hur många skolplatser som ska vara sökbara i samband med skolvalet. Kommunen måste också ha tydliga riktlinjer för urvalsgrunder och hur de förhåller sig till varandra. Genom att Skolverket ska godkänna urvalsgrunderna blir dessa mer transparenta och förutsägbara för vårdnadshavare.

5.7.5 Skolbyte sker vid terminsstart som huvudregel

Barn- och skolnämnden i Norrtälje kommuns yttrande/synpunkter:

Barn- och skolnämnden i Norrtälje kommun har principiellt inget att invända mot förslaget att begränsa möjligheten till skolbyte under pågående läsår. Det finns flera fördelar med en sådan begränsning både för den enskilde skolenheten som för den enskilde eleven som garanteras ett bättre mottagande vid övergångar mellan skolenheter. Det kan också leda till att vårdnadshavare gör mer välgrundade val.

Det kan dock upplevas som en förhållandevis stark begränsning av individens frihet att inte kunna byta skola. Det får inte finnas utrymme för godtyckliga bedömningar av vad som är särskilda skäl. Två situationer som nämns i utredningen är att elev flyttar eller upplever sig utsatt för kränkningar. Den förstnämnda är lätt att bedöma, medan den andra situationen kan vara svårare. Det faktum att rektor föreslås vara den som gör bedömningen öppnar för att situationer kommer att bedömas olika för olika elever. Ett sådant förslag kräver sannolikt ett mycket tydligt regelverk, och eventuellt också utökade möjligheter för den enskilde vårdnadshavaren/eleven att kunna överklaga ett negativt beslut.

5.7.6 Överklagande av Skolverkets beslut

Barn- och skolnämnden i Norrtälje kommuns yttrande/synpunkter:

Barn- och skolnämnden i Norrtälje kommun har inget att invända mot utredningens förslag.

5.7.7 Sekretess hos Skolverket

Barn- och skolnämnden i Norrtälje kommuns yttrande/synpunkter:

Barn- och skolnämnden i Norrtälje kommun har inget att invända mot utredningens förslag.

Kap 6 Principer för placering, mottagande och urval

6.5.1 Principer för placering och urvalsgrunder för skolor med kommunal huvudman

Barn- och skolnämnden i Norrtälje kommuns yttrande/synpunkter:

Barn- och skolnämnden i Norrtälje kommun har inget att invända mot utredningens förslag.

6.5.2 Principer för mottagande och urvalsgrunder för skolor med enskild huvudman

Barn- och skolnämnden i Norrtälje kommuns yttrande/synpunkter:

Barn- och utbildningskontoret har inget att invända mot utredningens förslag.

6.5.3 Omplacering av elever med hänsyn till övriga elevers trygghet och studiero

Barn- och skolnämnden i Norrtälje kommuns yttrande/synpunkter:

Barn- och skolnämnden i Norrtälje kommun har inget att invända mot utredningens förslag.

6.5.4 Skolskjuts

Barn- och skolnämnden i Norrtälje kommuns yttrande/synpunkter:

Barn- och skolnämnden i Norrtälje kommun har inget att invända mot utredningens förslag.

Norrtälje kommun är en geografiskt vidsträckt kommun, och en förhållandevis hög andel av eleverna är beroende av skolskjuts för att ta sig till och från skolan. Barn- och utbildningskontorets bedömning är att förslaget inte innebär några förändringar jämfört med nuvarande regelverk och instämmer i utredningens slutsats att det är av yttersta vikt att vårdnadshavare kan ta ställning till skolskjutsmöjligheten i samband med skolvalet. Detta gäller oavsett vem som svarar för skolval och skolplacering.

Kap 9 Skolans resurser: slutsatser och förslag

9.2.2 Slå samman flera av de riktade statsbidragen till ett sektorsbidrag och tillför ytterligare resurser

Barn- och skolnämnden i Norrtälje kommuns yttrande/synpunkter:

Barn- och skolnämnden i Norrtälje kommun har principiellt inget att invända mot utredningens förslag, men anser att det krävs mer detaljerade beräkningar vilka ekonomiska effekter det får för enskilda kommuner. Det är också viktigt att bidraget fastställs i god tid för att underlätta huvudmännens planeringsförutsättningar, och att inte de preliminära ramarna förändras på andra grunder än relevant och socioekonomiska

parametrar. Den osäkerhet som rått vad gäller statsbidragen storlek och varaktighet under de senaste åren leder till kortsiktighet och ineffektiv användning av resurser. Inte minst vad gäller den orimligt stora administrativa insatsen som krävts för huvudmännen. Med ett samlat sektorsbidrag får kommunerna större möjligheter att planera på längre sikt och utifrån lokala förhållanden, kopplat till huvudmannens långsiktiga systematiska kvalitetsarbete.

9.2.3 Förändra beräkningen av grundbeloppet

Barn- och skolnämnden i Norrtälje kommuns yttrande/synpunkter:

Barn- och skolnämnden i Norrtälje kommun har principiellt inget att invända mot utredningens förslag, men förordar att ett avdrag på grundbeloppet regleras i lag.

Barn- och skolnämnden i Norrtälje kommun instämmer i utredningens slutsats att kommunerna har kostnader kopplat till skolpliktsansvar och det generella "hemkommunsansvaret". Skolpliktsansvaret innebär otvivelaktigt att kommunen som huvudman har kostnader hänförliga till variationer i elevunderlaget, ansvaret att organisera skolorganisationen efter kommunens geografiska förutsättningar, och ett ansvar att ta emot alla elever även om det medför icke ändamålsenliga gruppstorlekar och därmed en högre kostnad per elev.

Däremot ser Barn- och skolnämnden i Norrtälje kommun svårigheter att på lokal nivå beräkna hur stort avdraget på grundbeloppet ska vara. Visserligen har olika kommuner olika geografiska och demografiska förutsättningar, men ett lokalt beräknat avdrag skulle sannolikt ge upphov till återkommande konflikter och rättsliga prövningar av bidragets storlek.

9.2.4 Skolpengen följer i vissa fall eleven med viss fördröjning

Barn- och skolnämnden i Norrtälje kommuns yttrande/synpunkter:

Barn- och skolnämnden i Norrtälje kommun har inget att invända mot utredningens förslag.

Barn- och skolnämnden i Norrtälje kommun instämmer i utredningens slutsats att en huvudmans intäkter är rörliga medan kostnaderna i stor utsträckning är fasta under en längre tid. Det är därför rimligt att enskilda huvudmäns bidrag regleras med viss fördröjning vid ett skolbyte. Det är också en fördel om en sådan ordning regleras i lag då det i dagsläget kan råda olika tillämpningar i olika kommuner. Dock bör en sådan reglering endast införas i det fall övriga förslag om begränsade möjligheter till skolbyte och gemensamt skolvalssystem införs samtidigt.